

Kerndoelen primair onderwijs

Publicatie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Tekst: Jan Greven & Jos Letschert SLO
Productie: Leo Wijnhoven (Directie voorlichting)
Paul Verbraak & Ruben van Waardhuizen (Directie Primair Onderwijs)
Ontwerp: Mieke Van den Hende, Breda
Druk: DeltaHage, Den Haag
Projectnr.: 36027/8000
Uitgave: April 2006

www.kerndoelen.kennisnet.nl

De samenleving is volop in verandering. Het onderwijs wil zo goed mogelijk inspelen op deze veranderingen. De leerling, de leerkracht én de school staan immers middenin de samenleving. Bij eigentijds onderwijs horen kerndoelen die aansluiten op de ontwikkelingen in onze samenleving. Daarom worden de kerndoelen van tijd tot tijd aangepast.

Ik vind het belangrijk dat scholen de ruimte krijgen om eigen keuzes te maken, keuzes die passen bij de school en de omgeving van die school. De nieuwe kerndoelen sluiten daar goed op aan. Scholen krijgen zo de ruimte om keuzes te maken die passen bij het eigen profiel. Want elke school is uniek, elke leerling is uniek, elke leerling telt. Het aantal kerndoelen is fors teruggebracht: van 115 naar 58. De nieuwe kerndoelen zijn precies waar het moet en ruim waar het kan. Precies voor Nederlands en rekenen en wiskunde, globaal voor de overige vakken en leergebieden. Dit geeft u de mogelijkheid om maatwerk te bieden. Om nog beter onderwijs te geven vanuit uw eigen kennis, inzichten en deskundigheid.

U kunt nu al aan de slag met de nieuwe kerndoelen. Dit pakketje biedt u informatie en handreikingen bij de invoering van de nieuwe kerndoelen. Ik hoop dat deze nieuwe kerndoelen bijdragen aan meer werkplezier en daarmee nóg beter onderwijs.

Als u vragen heeft of prijs stelt op meer houvast en ondersteuning, kunt u terecht op: www.kerndoelen.kennisnet.nl.

Met vriendelijke groet,
Maria J.A. van der Hoeven
Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Inleiding

Onderwijs heeft drie belangrijke functies: het draagt bij aan de persoonlijke ontwikkeling van kinderen, het zorgt voor overdracht van maatschappelijke en culturele verworvenheden en het rust kinderen toe voor participatie in de samenleving. De belangrijkste dingen die kinderen moeten leren om actief

deel te nemen aan de samenleving, staan vastgelegd in de zogenaamde kerndoelen.

De kerndoelen zijn streefdoelen die aangeven waarop basisscholen zich moeten richten bij de ontwikkeling van hun leerlingen. Scholen mogen zelf bepalen hoe de kerndoelen binnen bereik komen. Kerndoelen zorgen ervoor dat kinderen zich in hun schoolperiode blijven ontwikkelen en ze garanderen

bovendien een breed en gevarieerd onderwijsaanbod. Daarnaast dienen de kerndoelen als referentiekader voor (publieke) verantwoording. Er kan door dit kader beter worden vastgesteld of doelen wel of niet bereikt worden.

Sinds maart 2006 zijn er nieuwe kerndoelen. Dit was nodig omdat vakken en leergebieden zich voortdurend vernieuwen, en daar moeten de kerndoelen natuurlijk op aansluiten. De overheid geeft scholen meer ruimte bij het eigentijds vormgeven van onderwijs; daarom zijn de huidige kerndoelen met

medewerking van het onderwijsveld teruggebracht van 115 naar 58. Bovendien zijn ze precies waar het moet en ruim waar het kan. Dat geeft scholen de mogelijkheid om meer eigen keuzes te maken over de wijze waarop ze aan de kerndoelen voldoen. Naast de kerndoelen PO worden ook de kerndoelen

VO aangepast en wel zo dat ze naadloos op elkaar aansluiten. De kerndoelen gaan over de hoofdlijnen. Ze wordt elk leergebied voorafgegaan door een karakteristiek waarin staat waar het leergebied op hoofdlijnen over gaat en wat de essenties daarvan zijn. Hoewel de kerndoelen aansluiten bij het merendeel van de hedendaagse methoden, zal uw onderwijs op bepaalde onderdelen moeten worden aangepast. De nieuwe kerndoelen worden daarom geleidelijk ingevoerd, zodat uw school de tijd heeft om de wijzigingen door te voeren. Met ingang van augustus 2006 gelden de nieuwe kerndoelen in ieder geval voor de kleutergroepen. Per augustus 2009 moeten de nieuwe kerndoelen in zijn geheel binnen de basisscholen zijn ingevoerd. In dit boekje treft u de karakteristieken per leergebied en de bijbehorende kerndoelen aan.

Heeft u meer behoefte aan houvast in het vertalen van de kerndoelen naar de praktijk, dan kunt u de SLO-publicatie 'Tussendoelen & Leerlijnen bij kerndoelen' (TULE) met meer voorbeelden van tussendoelen en leerlijnen kosteloos bestellen via www.slo.nl.

Voor vragen, antwoorden en meer informatie rondom de kerndoelen kunt u terecht op www.kerndoelen.kennisnet.nl. Op deze site treft u o.a. Links aan naar het SLO, maar ook naar de leerkrachtensite van kennisnet met lesvoorbeelden en verwijzingen naar sites die kerndoelenproof zijn. Ook treft u daar de meest gestelde vragen en de bijbehorende antwoorden aan.

Preambule

Basisonderwijs bevordert de brede vorming van kinderen. Het onderwijs richt zich op de emotionele en verstandelijke ontwikkeling, op de ontwikkeling van de creativiteit en het verwerven van sociale, culturele en lichamelijke vaardigheden. De kerndoelen zijn hiervan een operationalisering. Het geheel van samenhangende en daarom doorgenummerde kerndoelen geeft een beeld van het inhoudelijke aanbod van het basisonderwijs. De kerndoelen in deze opsomming zijn ingedeeld in hoofdstukken voor Nederlandse taal, Engelse taal, Friese taal, rekenen en wiskunde, oriëntatie op jezelf en de wereld, kunstzinnige oriëntatie en bewegingsonderwijs. Kerndoelen zijn streefdoelen. Ze geven aan wat iedere school in elk geval moet nastreven. Daarbij kunnen echter drie kanttekeningen worden geplaatst.

In de eerste plaats omschrijven de doelen het eind van een leerproces, niet de wijze waarop ze kunnen worden bereikt. De kerndoelen doen geen uitspraken over didactiek. Gezien het karakter van het basisonderwijs dienen leraren een beroep te doen op de natuurlijke nieuwsgierigheid en de behoefte aan ontwikkeling en communicatie van kinderen en deze te stimuleren. Door een gestructureerd en interactief onderwijsaanbod, vormen van ontdekkend onderwijs, interessante thema's en activiteiten, worden kinderen uitgedaagd in hun ontwikkeling.

In de tweede plaats dienen inhouden en doelen zo veel mogelijk op elkaar te worden afgestemd, verbinding te hebben met het dagelijks leven en in samenhang te worden aangeboden. In concreet onderwijs zijn doorgaans doelen uit verschillende hoofdstukken tegelijk van belang. Taal bijvoorbeeld komt voor bij alle vakken. Aandacht voor cultuur is niet beperkt tot het kunstzinnige domein. Omgaan met informatietechnologie geldt voor alle gebieden.

In de derde plaats dient er aandacht te worden besteed aan doelen die voor alle leergebieden van belang zijn: goede werkhouding, gebruik van leerstrategieën, reflectie op eigen handelen en leren, uitdrukken van eigen gedachten en gevoelens, respectvol luisteren en kritiseren van anderen, verwerven en verwerken van informatie, ontwikkelen van zelfvertrouwen, respectvol en verantwoordelijk omgaan met elkaar en zorg voor en waardering van de leefomgeving.

Bewegingsonderwijs

Karakteristiek

Kinderen bewegen veel en graag. Dat zien we bijvoorbeeld op het schoolplein tijdens het buitenspelen van de kleuters. Het behouden van die actieve leefstijl is een belangrijke doelstelling van dit leergebied. Om dat doel te bereiken leren kinderen in het bewegingsonderwijs deelnemen aan een breed scala van bewegingsactiviteiten, zodat ze een ruim 'bewegingsrepertoire' opbouwen. Dat repertoire bevat motorische aspecten, maar ook sociale vaardigheden. Leerlingen ervaren de hoofdbeginselen van de belangrijkste bewegings- en spelvormen in aansprekende bewegingssituaties. Het gaat daarbij om bewegingsvormen als balanceren, springen, klimmen, schommelen, duikelen, hardlopen en bewegen op muziek. En om spelvormen als tikspelen, doelspelen, spelactiviteiten waarbij het gaat om mikken, jongleren en stoeispelen. Vanuit dit aanbod zullen kinderen zich ook kunnen oriënteren op de buitenschoolse bewegings- en sportcultuur en de meer seizoengebonden bewegingsactiviteiten.

Kerdoelen bewegingsonderwijs

57 De leerlingen leren op een verantwoorde manier deelnemen aan de omringende bewegingscultuur en leren de hoofdbeginselen van de belangrijkste bewegings- en spelvormen ervaren en uitvoeren.

58 De leerlingen leren samen met anderen op een respectvolle manier aan bewegingsactiviteiten deelnemen, afspraken maken over het reguleren daarvan, de eigen bewegingsmogelijkheden inschatten en daarmee bij activiteiten rekening houden.

TULE - Mozilla Firefox

Bestand Bewerken Beeld Geschiedenis Bladwijzers Extra Help

http://tule.slo.nl/

Kerdoelen bewegingsonderwijs basis... Kerndoelen TULE

TULE *tussendoelen & leerlijnen* 2006 reageren →

slo

TULE

bekijk de toelichting op:
Tussendoelen en leerlijnen
en leerlijnen van:

- Nederlands
- Engels
- Friese taal
- Rekenen/wiskunde
- Oriëntatie op jezelf en de wereld
- Kunstzinnige oriëntatie
- Bewegingsonderwijs

hoofdmenu <-- vorige volgende --> help

TULE - Mozilla Firefox

Bestand Bewerken Beeld Geschiedenis Bladwijzers Extra Help

http://tule.slo.nl/Bewegingsonderwijs/F-KDBewegingsonderwijs.html

Kerdoelen bewegingsonderwijs basis... Kerndoelen TULE

TULE *tussendoelen & leerlijnen* 2006 reageren →

kerndoelen

Bewegingsonderwijs

← karakteristiek

kerndoel 57 → naar leerlijn
De leerlingen leren op een verantwoorde manier deelnemen aan de omringende bewegingscultuur en leren de hoofdbeginselen van de belangrijkste bewegings- en spelvormen ervaren en uitvoeren.

kerndoel 58 → naar leerlijn
De leerlingen leren samen met anderen op een respectvolle manier aan bewegingsactiviteiten deelnemen, afspraken maken over het reguleren daarvan, de eigen bewegingsmogelijkheden inschatten en daarmee bij activiteiten rekening houden.

hoofdmenu <-- vorige volgende --> help

TULE - Mozilla Firefox

Bestand Bewerken Beeld Geschiedenis Bladwijzers Extra Help

http://tule.slo.nl/Bewegingsonderwijs/F-L57.html

Kerdoelen bewegingsonderwijs basis... Kerndoelen TULE

TULE tussendoelen & leerlijnen 2006 Bewegingsonderwijs slo

[toelichting en verantwoording](#)

kerndoel 57
De leerlingen leren op een verantwoorde manier deelnemen aan de omringende bewegingscultuur en leren de hoofdbeginselen van de belangrijkste bewegings- en spelvormen ervaren en uitvoeren.

hoofdmenu > bewegingsonderwijs > leerlijn 57

Leerlijnen:

- [Balanceren](#)
- [Klimmen](#)
- [Zwaaien](#)
- [Over de kop gaan](#)
- [Springen](#)
- [Hardlopen](#)
- [Mikken](#)
- [Jongleren](#)

hoofdmenu <-- vorige volgende --> help

TULE - Mozilla Firefox

Bestand Bewerken Beeld Geschiedenis Bladwijzers Extra Help

http://tule.slo.nl/Bewegingsonderwijs/F-L57a.html

Kerdoelen bewegingsonderwijs basis... Kerndoelen TULE

TULE tussendoelen & leerlijnen 2006 Bewegingsonderwijs slo

leerlijn afdrukken →

[toelichting en verantwoording](#)

kerndoel 57
De leerlingen leren op een verantwoorde manier deelnemen aan de omringende bewegingscultuur en leren de hoofdbeginselen van de belangrijkste bewegings- en spelvormen ervaren en uitvoeren.

Leerlijn: Balanceren

hoofdmenu > bewegingsonderwijs > leerlijn 57 > balanceren

groep 1 en 2 groep 3 en 4 groep 5 en 6 groep 7 en 8

BALANCEREN

<ul style="list-style-type: none"> ▪ gaan over een recht balanceervlak ▪ gaan over een balanceervlak over een hindernis 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gaan over een schuin balanceervlak ▪ gaan over een balanceervlak met hindernissen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gaan over een half instabiel balanceervlak ▪ elkaar passeren op twee balanceervlakken ▪ voortbewegen op een rollend vlak 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gaan over een instabiel balanceervlak ▪ elkaar passeren op een balanceervlak ▪ voortbewegen op een rollend vlak schuin omhoog
---	--	--	---

RIJDEN

<ul style="list-style-type: none"> ▪ fietsen op tweewielers (met zijsteunen) ▪ steppen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ skateboarden zittend vanaf schuin vlak 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ skateboarden staand over de grond vlak 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ skateboarden staand vanaf schuin vlak
--	--	--	---

GLIJDEN

<ul style="list-style-type: none"> ▪ glijden van brede glijbaan 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ glijden van smalle glijbaan 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ glijden met afzweven 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ staand glijden van brede glijbaan
--	---	--	---

ACROBATIEK

<ul style="list-style-type: none"> ▪ scootertje 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ platform ▪ paard en ruiter 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ schouderzit ▪ vormen met het ◆stoeltje◆ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ schouderstand met opstappen ▪ ◆stoeltje◆
--	---	--	---

hoofdmenu <-- vorige volgende --> help

TULE - Mozilla Firefox

Bestand Bewerken Beeld Geschiedenis Bladvijzers Extra Help

http://tule.slo.nl/Bewegingsonderwijs/F-L57a-Gr12-Kinderen.html

Kerndoelen bewegingsonderwijs basis... Kerndoelen TULE

TULE tussendoelen & leerlijnen 2006 Bewegingsonderwijs [leerlijn afdrukken →](#) **slo**

[toelichting](#)
en
[verantwoording](#)

kerndoel 57
De leerlingen leren op een verantwoorde manier deelnemen aan de omringende bewegingscultuur en leren de hoofdbeginselen van de belangrijkste bewegings- en spelvormen ervaren en uitvoeren.

[hoofdmenu](#) > [bewegingsonderwijs](#) > [leerlijn 57](#) > [balanceren](#) > [groep 1 en 2](#)

groep 1 en 2

BALANCEREN

- gaan over een recht balanceervlak
- gaan over een balanceervlak over een hindernis

RIJDEN

- fietsen op tweewielers (met zijsteunen)
- steppen

GLIJDEN

- glijden van brede glijbaan

ACROBATIEK

- scootertje

wat doen de kinderen [wat doet de leraar](#) [doorkijkje](#)

Wat doen de kinderen?

Bij Balanceren:
De kinderen gaan over een recht balanceervlak. Ze lopen zonder hulp over het balanceervlak.

[hoofdmenu](#) [<-- vorige](#) [volgende -->](#) [help](#)

TULE - Mozilla Firefox

Bestand Bewerken Beeld Geschiedenis Bladvijzers Extra Help

http://tule.slo.nl/Bewegingsonderwijs/F-L58.html

Kerndoelen bewegingsonderwijs basis... Kerndoelen TULE

TULE tussendoelen & leerlijnen 2006 Bewegingsonderwijs [leerlijn afdrukken →](#) **slo**

[toelichting](#)
en
[verantwoording](#)

kerndoel 58
De leerlingen leren samen met anderen op een respectvolle manier aan bewegingsactiviteiten deel nemen, afspraken maken over het reguleren daarvan, de eigen bewegingsmogelijkheden inschatten en daarmee bij activiteiten rekening te houden.

[hoofdmenu](#) > [bewegingsonderwijs](#) > [leerlijn 58](#)

[groep 1 en 2](#) [groep 3 en 4](#) [groep 5 en 6](#) [groep 7 en 8](#)

ARRANGEMENT

▪ helpen inrichten van veilig bewegingsarrangement	Als groep 1/2	Als groep 1/2	Als groep 1/2
▪ herstellen en aanpassen van arrangement			

REGLINGEN

▪ handelen volgens afgesproken regels	Als groep 1/2	Als groep 1/2	Als groep 1/2
▪ afspraken maken over team- en groepsindeling			
▪ verdelen en wisselen van taken en functies			
▪ hulpverleners bij een activiteit			

REFLECTEREN

▪ reflecteren over het eigen (bewegings-) handelen en reflecteren over de activiteit	Als groep 1/2	Als groep 1/2	Als groep 1/2
--	---------------	---------------	---------------

[hoofdmenu](#) [<-- vorige](#) [volgende -->](#) [help](#)

TULE - Mozilla Firefox

Bestand Bewerken Beeld Geschiedenis Bladwijzers Extra Help

http://tule.slo.nl/Bewegingsonderwijs/F-L58-Gr78-Kinderen.html

Kerdoelen bewegingsonderwijs basis... Kerndoelen TULE

TULE *tussendoelen & leerlijnen* 2006 Bewegingsonderwijs leerlijn afdrukken → **slo**

[toelichting](#)
en
[verantwoording](#)

kerndoel 58
De leerlingen leren samen met anderen op een respectvolle manier aan bewegingsactiviteiten deel nemen, afspraken maken over het reguleren daarvan, de eigen bewegingsmogelijkheden inschatten en daarmee bij activiteiten rekening te houden.

hoofdmenu > bewegingsonderwijs > leerlijn 584 > groep 7 en 8

groep 7 en 8

ARRANGEMENT

- helpen inrichten van veilig bewegingsarrangement
- herstellen en aanpassen van arrangement

REGELINGEN

- handelen volgens afgesproken regels
- afspraken maken over team- en groepsindeling
- verdelen en wisselen van taken en functies
- hulpverlening bij een activiteit

REFLECTEREN

- reflecteren over het eigen (bewegings-) handelen en reflecteren over de activiteit
- inschatting maken van eigen bewegingsmogelijkheden
- stimuleren en coachen van anderen

wat doen de kinderen

Wat doen de kinderen?

Bij Arrangement:
De kinderen zetten het arrangement klaar en ruimen dit op na globale instructie.

Ze herstellen het arrangement en passen dit aan met het oog op de bewegingsmogelijkheden van zichzelf en anderen.

Bij Regelingen:
De kinderen spelen met anderen zonder scheidsrechter.

Ze kunnen oplossingen aandragen als er verschillende belangen zijn bij groepsindelingen.

Ze geven oplossingen aan om functiewisselingen eerlijk te laten verlopen.

Ze doseren het ondersteunen van het bewegingsverloop in een aantal uitdagender bewegingssituaties.

Bij Reflecteren:

hoofdmenu <-- vorige volgende --> help